

УДК 342.6

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ІЗ ІНШИМИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Велігодський Д. В.

*Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського,
м. Сімферополь, Україна*

У статті аналізується визначення взаємодії органів виконавчої влади та специфіки конституційно-правового статусу різних видів органів виконавчої влади України та зарубіжних країн із різною формою правління. Розглядаються питання політичної відповідальності уряду та ефективності парламентської системи.

Ключові слова: відповідальність, виконавча влада, Конституція, парламент, реформа, уряд.

Пріоритетного значення у процесі дослідження феномену виконавчої влади набуває аналіз взаємодії органів виконавчої влади із іншими органами державної влади в зв'язку із вдосконаленням конституційно-правового регулювання суспільних відносин в Україні та завершенням започаткованої у 1998 р. адміністративної реформи, подальша реалізація якої неможлива без наукового обґрунтування, чіткого розуміння конституційно-правового статусу органів виконавчої влади та його якісного нормативно-правового забезпечення.

Не зважаючи на значну кількість публікацій у окресленій сфері, проблема визначення взаємодії органів виконавчої влади та специфіки конституційно-правового статусу різних видів органів виконавчої влади України та зарубіжних країн із різною формою правління залишається комплексно недостатньо дослідженою. Наведені фактори зумовлюють необхідність узагальнення і аналізу у досліджуваній сфері, а також свідчать про її актуальність.

Відносини між законодавчою і виконавчою гілками влади традиційно розглядаються в межах певної системи «стримувань і противаг». Одним з найважливіших компонентів такої системи є відповідальність уряду перед парламентом. Крім традиційного значення в межах «стримувань і противаг», недопущення зловживань тощо, у перехідних суспільствах відповідальність перед парламентом покликана сприяти дотриманню урядом послідовної програми політичних і соціально-економічних перетворень. Відтак механізми відповідальності мають бути ефективними.

Брак політичної культури та недорозвиненість інститутів демократії, зокрема партійної системи, унеможливають покладання на традиції. Натомість традиції мають закладатися цілеспрямованою дією чітко визначених правил гри.

З цього випливає необхідність закладення такого механізму парламентської відповідальності уряду, який не призводив би до патової ситуації (наприклад, неможливості обрання нового уряду після відставки попереднього) чи безнадійного

протистояння гілок влади (наприклад, нездатності парламенту до формування більшості при неможливості його розпуску). Таким чином, питання парламентської відповідальності уряду є одним з найактуальніших питань у політичному житті України.

Політична відповідальність уряду – це конституційна відповідальність, що має подвійну природу: політичну і юридичну. Політичним є зміст парламентської відповідальності уряду: парламент як представницький орган висловлює довіру курсу, що його проводить уряд, і змушує главу держави змінити уряд в разі неналежного виконання ним своїх обов'язків. Однак підставою для настання такої відповідальності є юридичний факт прийняття парламентом рішення щодо цього. До того ж ця відповідальність настає за нормативно (найчастіше – конституційно) визначеною процедурою, що теж зумовлює її юридичну природу.

Найчастіше у правовій доктрині згадуються такі види парламентської відповідальності:

резольюція довіри (обговорювана на вимогу уряду, наприклад, при затвердженні програми його дій);

резольюція осуду (оголошення парламентом вотуму недовіри уряду з власної ініціативи – конструктивного (з пропозицією кандидатури нового прем'єр-міністра) чи деструктивного); у деяких випадках в окремих країнах (Польща, Італія, Японія; Україна до 1996 р.) парламент може висловити недовіру окремому міністру;

інтерпеляція (офіційне звернення парламенту до уряду за роз'ясненнями щодо якогось питання);

запитання (усні й письмові) парламентаріїв до уряду та його членів.

Деякі автори додають ще діяльність слідчих комітетів парламенту, рахункової палати і навіть омбудсменів [1, с. 220-225]. Проте ці форми контролю належать до більш широких контрольних функцій парламенту і стосуються не лише уряду, тому автор обмежується аналізом лише перелічених чотирьох форм парламентської відповідальності уряду.

Така відповідальність важлива для підтримки ефективності й легітимності роботи уряду. У першому випадку вона є стимулом для належного врядування та недопущення зловживань (під загрозою відставки), в другому – індикатором підтримки уряду (його політики) більшістю парламентаріїв. Однак ці теоретичні настанови різною мірою реалізуються у країнах з різними формами державного правління.

Класичний приклад держави з парламентською формою правління – Великобританія, де прем'єром стає голова партії, яка перемогла на виборах. Відповідно, парламентська більшість іде за вказівками прем'єра, від якого залежить просування по службі кожного члена партійної фракції. За таких умов відставка уряду можлива лише гіпотетично – якщо, певна річ, не станеться внутрішньопартійна криза і уряд не буде змінено в межах однієї партії. Крім того, зростає питома вага запитів парламентаріїв до уряду – опозиція таким чином не дає уряду діяти неефективно і підвищує власний імідж в очах виборців [2, с. 36-40].

Питання ж про довіру уряду можна використовувати як своєрідний шантаж парламенту (Четверта французька республіка), адже урядова криза призведе до необхідності знаходження нових компромісів між політиками, а в разі неможливості їх досягти – і до розпуску парламенту [3, с. 273-274].

Вага подібних маневрів зростає у разі формування коаліційного уряду (Італія), оскільки досягти компромісу між партіями (а особливо лише умовно близькими) важче, ніж всередині партії. Втім, певним засобом їх нейтралізації може бути вимога конструктивного вотуму недовіри (ФРН, Польща). У такому разі відставка уряду автоматично означає формування нового, а отже, криза не матиме занадто серйозних наслідків [4].

Ефективність парламентської системи безпосередньо пов'язана з існуванням стабільної парламентської більшості. З одного боку, в Україні такої більшості немає, тому зміна Конституції в бік парламентського формування уряду, яка відбулася у 2000 р. стала небезпекою урядових криз. Однак, з іншого боку, право формування уряду могло б стати потужним спонукальним чинником до структурування парламенту і партійного оформлення політекономічних груп інтересів. До того ж це може знизити конфліктність у відносинах між гілками влади. Загалом, можливий позитивний ефект таких змін проясниться лише після формування Верховної Ради України після жовтневих виборів поточного року.

Класичним прикладом президентської держави є США. Президентські режими, встановлені в країнах Латинської Америки та Африки, зазнають на собі впливу низки чинників нестабільності (висока ціна посади і відповідно жорстка боротьба за неї, небезпека протистояння з парламентом, патової ситуації у законотворчості тощо). Цим пояснюються часті державні заколоти в цих країнах. Тому США визнаються єдиним «тривалим» демократичним президентським режимом [5, с. 72-152].

Парламентської відповідальності уряду в США у класичному вигляді не існує через те, що уряд формується президентом, йому підпорядковується, підзвітний йому і відповідальний перед ним. Конгрес має надати «пораду і підтримку» на заповнення найвищих посад виконавчої вертикалі, однак за традицією призначення президента затверджуються без проблем [6, с. 627].

Відповідальність виконавчої гілки влади реалізується через процедуру імпичменту президента, котрий її очолює, а також запити конгресменів. У багатьох публікаціях зазначається важлива роль комітетів, у тому числі спеціальних, у контролі за діяльністю виконавчої влади. Велике значення мають також судовий нагляд і бюджетний контроль [7].

Привабливість президентської моделі правління виводять з переваг концентрації виконавчої влади на час проведення реформ, а також із набуття реального значення принципу «стримувань і противаг», що перешкоджає монополізації влади однією політичною силою.

В Україні «президентська» республіка (у тому розумінні, що президент одноосібно призначав уряд) існувала з 1995 до 1996 р. , під час дії Конституційного договору. Проте Договір залишав за Верховною Радою право відправити у відставку уряд у цілому або окремого міністра. Як відомо, Верховна Рада не використовувала це право, а тому говорити про ефективність цієї моделі важко.

Загалом відповідно до президентської моделі стабільність і працездатність інститутів державної влади залежать від особистих рис глави держави та принципів, яких він дотримується у кадровій політиці. Незважаючи на те що принцип «стримувань і противаг» теоретично має працювати найефективніше, реалізація його можливостей потребує структурування парламенту і формування стабільної більшості. Однак позапарламентське формування уряду позбавляє парламентаріїв можливості

безпосередньо обговорювати і ухвалювати управлінські рішення. Таким чином, саме через виконавчу владу вирішуються основні питання економічної політики, режиму власності тощо. Це робить саме виконавчі, а не парламентські кабінети об'єктом уваги політекономічних груп інтересів і, таким чином, не створює для них стимулу для парламентського представництва та легалізації (інституціалізації) діяльності.

Нарешті, прикладом президентсько-парламентського режиму є П'ята французька республіка (встановлена Конституцією 1958 р.). Однак у літературі часто не береться до уваги той факт, що Конституція 1958 р. стала продуктом поєднання особистих устремлінь Ш. де Голля, необхідності виправити нестабільність парламентів і сформованих ними урядів Четвертої республіки, початку економічної (спад) і політичної (війна в Алжирі) кризи та потреби закласти юридичні підвалини для того, щоб Франція надала незалежність своїм колоніям [8, с. 374-375].

Повноваження президента дуже широкі – зокрема щодо розпуску парламенту (після «консультації» з головами палат і урядом), оголошення надзвичайного стану (за невизначених умов «загрози і нестабільності») і формування уряду (одноосібно) [9, с. 50]. Однак їх реалізація зумовлена реаліями політичного життя Франції, де діють сильні політичні партії. Таким чином, обумовлені Конституцією «консультації» президента з керівництвом парламенту при призначенні уряду вилилися у фактично примусове затвердження президентом кандидатури, підтримуваної більшістю Національних Зборів. Цьому сприяє також вимога вотуму довіри парламенту програмі уряду – без підтримки більшості уряд не зможе почати виконувати обов'язків [10, с. 112].

Питання парламентської відповідальності уряду у Франції вирішується класично, адже там діють усі зазначені форми відповідальності. Найважливіші з них, на думку дослідників, – резолюція довіри і запити депутатів. Та, знов-таки, успіх французької моделі зумовлений високим рівнем розвитку демократичних інститутів і структурованістю парламенту.

Зауважимо, що в Європі «змішана» система непопулярна: крім Франції, Польщі і країн СНД вона існує лише в Ісландії і донедавна існувала у Фінляндії. Польща отримала «змішану» систему у спадок від договору між владою і опозицією (угоди між «Солідарністю» і В. Ярузельським про запровадження посади «президента-арбітра», умови якої «Солідарність» після перемоги на виборах Л. Валенси (1992) вирішила не змінювати) [11, с. 55-69]. Після ухвалення Конституції 1997 р. повноваження гілок влади були переглянуті. Так, президент отримав право на формування уряду (що за малою Конституцією 1992 р. здійснював Сейм). Однак уряд має отримати вотум довіри парламенту (після подання власної програми).

Питання парламентської відповідальності уряду в Конституції Польщі прописані дуже докладно, і її механізми становлять цілісну систему. У разі неотримання вотуму довіри програмою президентського кандидата у прем'єр-міністри, нижня палата Сейму призначає свого прем'єр-міністра, який формує уряд. Якщо протягом двох тижнів нижня палата не наважиться цього зробити, шанс призначити прем'єр-міністра знову дається президентові. Якщо ж парламент не затвердить програму дій і цього уряду, президент може розпустити нижню палату Сейму і призначити нові вибори.

Такий «триступінчатий» процес, який наділяє повноваженнями номінації прем'єра почергово главу держави і парламент, видається ефективнішим за, наприклад, російську схему. У Росії загроза розпуску Думи після триразового незатвердження кандидатури прем'єр-міністра (причому президент не зобов'язаний змінювати кандидатуру) перетворює її «згоду» на призначення прем'єр-міністра на просту формальність (що й було продемонстровано під час номінації прем'єрів С. Кириєнка, С. Степашина і В. Путіна). У польському варіанті вихід з глухого кута – не розпуск нижньої палати, а надання їй шансу консолідуватись навколо власного кандидата. Нездатність цього зробити об'єктивно свідчитиме про непрацездатність палати, логічним висновком чого будуть перевибори.

Обумовлене в Конституції Польщі і питання вотуму недовіри. Якщо депутати виступають з ініціативою про відставку уряду, вони обов'язково називають кандидатуру нового прем'єр-міністра. У разі оголошення уряду недовіри президент зобов'язаний прийняти його відставку і затвердити призначеного Сеймом прем'єр-міністра.

Треба зазначити, що недовіру може бути висловлено не тільки уряду в цілому, а й окремим міністрам. Це уможлиблює «поточне коригування» якості роботи окремих міністерств, не вдаючись до крайніх заходів відставки уряду. Подібно до більшості країн, польські депутати наділені також правом запитів до уряду.

Цей компроміс дався полякам нелегко (5 років дискусій під час «конституційного процесу») [12, с. 17-18]. Проте результат можна вважати досить вдалим пристосуванням «французької моделі» до посткомуністичних умов.

Формування уряду президентом дає можливість дотриматися популярних нині вимог до створення «уряду професіоналів» (що важче досягається у парламентських режимах, де вчорашній міністр лісівництва і рибальства сьогодні може бути міністром охорони здоров'я, а завтра – оборони). До того ж парламент виносить вотум довіри не симпатичній людині, а програмі дій (за невиконання якої, власне, логічно і відправляти у відставку). Конструктивний вотум недовіри знімає небезпеку урядової кризи і сприяє структуруванню парламенту та утворенню стійкої більшості: якщо парламентаріїв не влаштовує діяльність чинного кабінету, вони можуть взяти відповідальність на себе. Зрештою, якщо незадовільною є робота окремого міністерства, існує можливість змінити відповідального за цей напрямок роботи міністра, не наражуючись на урядову кризу.

Отже, усі типи режимів – президентський, парламентський, змішаний – мають переваги і недоліки, які по-різному виявляються за певних історичних умов. Тож як особливості такого розвитку вплинули на ефективність механізмів парламентської відповідальності уряду?

Як уже зазначалося, певні надії на політичне структурування суспільства (і, отже, обрання до парламенту потужних партій, здатних створити стабільні фракції) пов'язуються з конкурентною боротьбою між «групами інтересів». Коли одні з них завдяки наближенню до уряду (і особливо Адміністрації Президента) перемагають, інші змушені шукати важелів противаги. Після того як звичні методи «оббивання порогів» остаточно доведуть свою марність, політична консолідація має шанси на утвердження. Але цьому має сприяти і відповідна інституціональна схема відносин між гілками влади (точніше, конкретними органами і посадовими особами гілок

влади). На жаль, доводиться констатувати, що «компромісна» Конституція 1996 р. не відповідає цьому завданню.

Проект, узгоджений Конституційною комісією (КК) до 11 березня 1996 р., вже був компромісним: до складу Комісії входили представники як Президента, так і Верховної Ради. Проте в залі парламенту проект потрапив під шквал критики. Як не дивно, результатом «доопрацювання» став документ, слабший за вихідний. Під час шукання компромісу було втрачено цілісність, і Основний Закон породжує більше проблем, ніж розв'язує.

Зокрема (що стосується нашої теми) не визначено механізму призначення прем'єр-міністра. Як діяти у разі, якщо Верховна Рада не дає згоди на призначення прем'єр-міністра? Скільки разів може вноситись та сама кандидатура?

У Конституції прямо не зазначено, що неприйняття програми дій уряду спричинює його відставку. Треба зазначити, що деструктивний вотум недовіри в українських умовах завжди дає виконавчій владі певні гарантії: депутати не підуть на відставку уряду, оскільки це напевно означатиме необхідність узгодження нового прем'єр-міністра, запропонованого Президентом. Цей процес (зважаючи на згадану невизначеність умов такого узгодження) може затягтись на невизначений термін, що не сприятиме нормальній роботі ані уряду, ані парламенту і зрештою може підштовхнути Президента до розпуску парламенту, навіть обминаючи Конституцію, в якій питання можливого розпуску парламенту врегульовано надзвичайно слабо. Конституційну норму прийняли як засіб боротьби проти «забороненої зброї», яку використовували депутати під час конституційного процесу, – зриву засідань через відмову від реєстрації. Однак така ситуація є штучною, і фактично розпуск парламенту в Україні на конституційних підставах нереальний. Можливо, за сучасних умов – зважаючи на авторитарні заміри деяких кіл в оточенні Президента – цей фактор є радше позитивним. Історія Веймарської Республіки у Німеччині застерігає проти занадто частих перевиборів. Можна погодитись, що пропонуваній спосіб розпуску парламенту, пов'язаний з неприйняттям програми дій уряду, далекий від досконалості (оскільки перетворюється на засіб «викручування рук» для отримання вотуму довіри – аналог російських «трьох голосувань»). Проте правовий механізм розпуску парламенту посідає важливе місце у стосунках між гілками влади і тому підстави та спосіб його застосування мають бути визначені вичерпно.

У 1997 р. намагались вирішити більшість з цих питань у рамках Закону України «Про Кабінет Міністрів України». Та Президент Л. Кучма, який побачив у законопроекті загрозу для власних повноважень і повноважень своєї Адміністрації (посадові особи якої згідно з Указом про Адміністрацію Президента мають право видавати урядовцям обов'язкові до виконання вказівки [13, с. 9-10]), кілька разів застосовував право вето. Вето було подолано лише у 2011 р.

Чинна Конституція і закони України передбачають застосування практично усіх класичних видів парламентської відповідальності уряду (які сформульовано у загальному визначенні «підзвітності і підконтрольності» Кабінету Міністрів Верховній Раді):

резолуція довіри (при затвердженні програми дій уряду);

резолуція осуду (обумовлена численними «рогатками» – заборона розгляду цього питання більше одного разу протягом сесії і протягом року після схвалення програми дій уряду);

інтерпеляція (відома в Україні як День уряду, коли попередньо встановлюється проблематика звіту уряду, який потім обговорюють депутати);

запитання (усні й письмові) парламентаріїв до уряду та його членів, відповіді на які є обов'язковими; у Регламенті Верховної Ради розрізняються звернення (подаються депутатом особисто) і запити (підтримуються більшістю конституційного складу Верховної Ради) [14].

Зважаючи на зазначені недоліки, в Україні реалізація такої схеми не сприяла ані стабільності уряду, ані структуруванню парламенту і формуванню стабільної більшості. Відносний «спокій» у стосунках між парламентом і урядом пояснювався лише особистими якостями тодішнього прем'єр-міністра В. Пустовойтенка, який дотримувався іміджу «аполітичного господарника» і тримався у «тіні» Президента, перенесенням протистояння між гілками влади на лінію Верховна Рада – Адміністрація Президента (особливо у зв'язку з виданням Л. Кучмою указів відповідно до п. 4 Перехідних положень Конституції) і небажанням депутатів брати на себе відповідальність за урядову кризу (в умовах, коли процедура формування нового уряду визначена лише у загальних рисах).

З висновку про неефективність механізмів парламентської відповідальності уряду в Україні випливає висновок про необхідність його реформування. Існують два напрями реформування відносин між гілками влади в Україні. Один з них передбачає більшу концентрацію влади в руках глави держави, інший – залучення парламенту до формування уряду.

Після відміни Конституційної реформи 2004 р. було обрано перший напрямок – формування уряду здійснює Президент але заради врівноваження системи «контролю і противаг» у такому разі необхідно спростити процедуру імпічменту президента.

Втім, з урахуванням реалій в Україні такий шлях небажаний. Історія 1995-1996 рр. засвідчує, що концентрація виконавчих повноважень у руках Президента зовсім не означає «прискорення реформ». Далі, історія інших країн вчить, що навіть порівняно проста процедура імпічменту (США) застосовується вкрай рідко і ще рідше закінчується відставкою президента.

Разом з тим, як уже зазначалося, перед Україною стоїть завдання вивести процес прийняття рішень з «тіні» – задля кращої контрольованості (і відповідно – ефективності). Концентрація ж владних повноважень в Адміністрації Президента лише закріпить сьогоднішній стан «олігархічної країни». А парламент так і не отримає стимулів для структурування і залишатиметься надалі «болотним» органом, не здатним забезпечити ефективний контроль за діями виконавчої влади, а відтак – проведення справжніх, а не паперових реформ.

Інший принциповий напрямок реформи – посилення парламентського впливу на формування і діяльність уряду – теж не позбавлений вад. Насамперед небезпеку спричинює можливість зловживання механізмом парламентської відповідальності уряду з боку більшості. Щоб запобігти цьому, треба закласти достатньо жорсткі умови застосування цих механізмів.

Визначимо заходи, спрямовані на поліпшення якості парламентської відповідальності уряду, за прикладом розглянутих у роботі країн.

Встановити, що в разі відхилення запропонованої Президентом кандидатури Прем'єра Верховна Рада має у двотижневий (14 сесійних днів поспіль) термін приз-

начити Прем'єр-міністра сама. Якщо протягом цього терміну Прем'єр-міністра не буде обрано, Президент матиме право розпустити парламент і призначити нові вибори.

Чітко встановити, що незатвердження парламентом Програми дій уряду є оголошенням йому вотуму недовіри. Парламент у двотижневий термін має призначити нового Прем'єр-міністра. Неспроможність зробити це дає Президенту право на розпуск парламенту і призначення нових виборів.

Запровадити конструктивний вотум недовіри: у пропозиції про оголошення уряду недовіри має бути вказане прізвище нового Прем'єр-міністра. У разі прийняття цієї пропозиції названий кандидат стає новим Прем'єр-міністром.

Передбачити відповідальність окремих міністрів: депутати двома третинами голосів від конституційної кількості можуть оголосити недовіру певному міністру, що спричинює його відставку. Новий міністр призначається за звичайною процедурою: Прем'єр подає кандидатуру (крім тільки-но звільненої з посади людини) на затвердження Президенту.

Підсумовуючи, треба зазначити, що «змішана система» в українському варіанті недосконала і не дає змоги ані сконцентрувати виконавчі повноваження і відповідальність у глави держави, ані сприяти розвитку парламентаризму та формуванню парламентської більшості, здатної підтримувати стабільний уряд. Щоб удосконалити систему відносин між гілками влади, варто внести до механізму парламентської відповідальності уряду пропонувані тут зміни, про ефективність яких свідчить світова практика.

Список літератури

1. Мишин А. А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. / А. А. Мишин. – М.: Белые альвы, 1996. – 400 с.
2. Simon J. British Cabinet Government. – London, 1992.
3. Крутоголов М. А. Центральные органы власти Французской Республики. Парламент, Президент Республики, Совет Министров. / М. А. Крутоголов. – М.: Госюриздат, 1956. – 287 с.
4. The Bundestag: The rise of Parliamentarism in Germany / Department of Humanities Resources. – Dartmouth College, New Hampshire, 1998.
5. Riggs F. W. Conceptual Homogenization of a Heterogeneous Field: Presidentialism in Comparative Perspective // M. Dogan, A. Kazancigil (eds.). Comparing Nations: Concepts, Strategies, Substance. – Oxford, 1994.
6. Сравнительное конституционное право / [В. Н. Топорнин, В. Е. Чиркин, Ю. А. Юдин и др.]. Ред. кол.: В. Е. Чиркин (отв. ред.) и др. / РАН. Ин-т государства и права. – М., 1996.
7. Громько А. А. Конгресс США. Выборы, организация, полномочия / А. А. Громько. – М.: Изд-во ИМО, 1957. – 190 с.
8. Молчанов Н. Н. Генерал де Голль: 2-е изд. / Н. Н. Молчанов. – М.: Междунар. отношения, 1980. – 503 с.
9. Конституции зарубежных государств. Соединенные Штаты Америки, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада. [Уч. пособие] / Сост. сб. В. В. Маклаков. – М. – БЕК, 1996. – 408 с.
10. Кілер Д. Моделі демократичного устрою у Франції часів П'ятої республіки: Еволюція інститутів, діячів та режиму / Д. Кілер, М. Шейн // Розподіл повноважень між гілками влади в умовах суспільно-економічної кризи (доповіді, презентації та дискусії): [Матеріали Наук.-практ. конф]. Київ, 1995, 7-9 квіт. – К., 1997.
11. Конституция Республики Польша: принята Национальным Собранием 2 апреля 1997 г. // Республика Польша. Конституция (1997) / [Пер. А. Кубик]. – Варшава, 1997.
12. Paradowska J. Woj w czterech rundach: Zgromadzenie Narodowe o konstytucji // Polityka. – 1997. – 8 marca.

13. Шкляр Л. Прокрустове ложе для президентської адміністрації / Л. Шкляр // Рейтинг. – 1997. – Ч. 1. – 320 с.

14. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. [Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68]. – К., 1996.

Велигодський Д. В. Взаимодействие органов исполнительной власти с другими органами государственной власти / Д. В. Велигодский // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. Т. 25 (64). №2. 2012. – С. 267-275.

В статье анализируется определение взаимодействия органов исполнительной власти и специфики конституционно-правового статуса различных видов органов исполнительной власти Украины и зарубежных стран с разной формой правления. Рассматриваются вопросы политической ответственности правительства и эффективности парламентской системы.

Ключевые слова: ответственность, исполнительная власть, Конституция, парламент, реформа, правительство.

Veligodskiy D. Interaction of executive power with other state authorities / D. Veligodskiy // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2012. – Vol. 25 (64). № 2. 2012. – P. 267-275.

The article examines the definition of interaction of executive power and the specific constitutional and legal status of various types of bodies of executive power of Ukraine and foreign countries with different forms of government. The questions of the political responsibility of the government and the effectiveness of the parliamentary system.

Keywords: responsibility, the executive branch, the Constitution, the Parliament, the reform, government.